

Mane consurgens, & non invenient me. Ipsum tempus extremi examinis, quo alii in vitam æternam, alii in opprobrium resurgunt sempiternum, apertè designat.

Eo quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acquiraverint consilio meo, & detraherint univèrsam correptionem meam. Merito salute privantur, qui principium sapientiæ timorem Domini & disciplinam, non modo non habent, sed & odii insequuntur. At salutis filius, Iniquus, inquit, odio habui, & legem tuam dilexi.

Comedent igitur fructus viæ suæ. Viam eorum dicit, de qua supra dixerat: Pedes enim illorum ad malum currunt. Quia, inquit, vias meas ingredi noluerunt ut viverent, recipiant mercedem viarum suarum, ut in æternum pereant. At contra de his qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus, dicitur: Labores fructuum tuorum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit.

Suisque consiliis saturabuntur. Quia meo consilio quo illos salvare decreveram, acquiescere renuebant, saturabuntur suis quibus aiebant: Abscondimus tendiculas contra infontem frustra. Quibus pro salvatore, latronem sibi eligebant: ut videlicet vastentur à latronibus, & inter latrones damnentur. Quod etiam de omnibus verbis Dei contemptoribus, sicut & cætera, potest accipi.

Aversio parvulorum interficiet eos. Parvulos non ætare, sed sensu dicit: quibus supra dictum est: Usquequo parvuli diligitis infantiam? Qui non parvuli, sed perfecti sensibus esse potuissent, si non à consilio sapientiæ auditum averterent, quo autem averterent, eo sese æternæ morti destinabant.

Et prosperitas stultorum perdet illos. Cum nullis retardantibus adversis perfecerint actum, quod meditantibus aiunt: Omnem pretiosam substantiam reperiemus. Item aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos: quia saepe aversus à timore conditoris animus, jam de ira ejusdem justitiae conditoris patitur, ut in his quæ peccat, nihil sustinere videatur adversi, sed ut beatus Job dicit: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Item aversio parvulorum, tribulatio vitæ præsentis. Prosperitas stultorum, letitia est reproborum. Per hæc enim gemina vitia, cuncti reprobi pereunt: cum eos aut prosperitas hujus sæculi elevat, aut adversitas dejicit.

Qui autem me audierit, absque terrore requiescet. Potest & in hac vita, & in futura intelligi: quia qui Domino perfecte deservit, nullis terretur adversis: imò gaudet in adversis: & in ipsa morte quasi de ingressu vitæ latatur, quietumque semper à supervacuis cogitationibus ac tumultibus tentationis pectus juvante Spiritus sancti gratia gerit, quod requies septimi diei in lege mysticè signabat. Sed cum transierit è sæculo, non solum absque timore malorum, sed & in magno gaudio sperate resurrectionis quiescet: ut Lazarus in sinu Abrahamæ.

Et abundantia perfruetur, timore malorum sublato. Nunc abundantia bonorum operum, ablato timore eorum qui occidunt corpus, tunc abundantia gaudiorum in præmio. Quanta enim ibi abundantia bonorum omnium, ubi gloriam ejus à quo sunt omnia bona licet intueri, ablato prorsus timore omnium, quæ aliquid adversi ulterius afferant.

Caput II.

Fili mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te. Abscondit mandata Dei penes se, qui hæc audiens, sollicitè in corde recondit, juxta illum qui ait: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Est enim summopere curandum, ne nobis hæc, juxta Parabolam Evangelii, daemonia quasi semen secus viam jactatum, volucres tollant.

Ut audiat sapientiam auris tua. Ille enim sapientiam aure non audire probatur, qui verba Dei auditu tantum corporis percipiens, non vult memoria retinere ut hæc operetur. Si ergo mandata Dei fixo amore discendi & custodiendi susceperis, primo humilitatis viam tene: hoc est enim quod subsequenter adjicitur.

Inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Inclinare quippe, est cor ad cognoscendum prudentiam humiliare, & emundare cor, ut dignum fiat ad percipiendam mysticè veritatis. Unde eadem sapientia patri loquens ait:

Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis, id est, abscondisti à superbis, & revelasti humilibus.

Si enim sapientiam invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentie. Nullum invocare, id est, in nos orando vocare, nisi Deum debemus. Cum ergo sapientiam invocandam esse docet, ostendit se proculdubio non quamlibet sapientiam: id est, notitiam rerum cœlestium sive terrestrium, sed ipsam deitatis cognitionem nobis ad sequendum proponere. In hujus namque perceptione sapientiæ, summæ est perceptio beatitudinis: ipsa attestante quæ patri pro nobis supplicans, ait: Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum & verum Deum, & quem misisti Jesum Christum. Notandum est autem quod & sapientiam invocare, & nosmetipsos ad noscendam prudentiam, cor inclinare suadet. Quia nimirum necesse est, ut divinum in cunctis flagitemus auxilium: & ipso Domino adjuvante bona quæ valemus agamus. Neque enim sine ipso quicquam facere possumus, nec rursus sine nostro conamine quantumcumque habere valemus, quapropter nos ab ipso salvandum esse credamus.

Si quaesieris eam quasi pecuniam, & sicut thesaurum effoderis eam. Si tanta cura sapientiam, quanta cupidi querunt pecuniam: vel certe si tam sollicitè quaesieris sapientiam: ipsa sapientia (quasi infinitas per hæc ineffabiles divitias sis acquisiturus) percipies præmia quæ subsequenter exponuntur. Qui verò thesaurus effodit, eicit rudera terræ, & facit in altum foveam, sedulus inficit labori, donec ad thesauros quos querit attingat. Et qui thesauros sapientiæ invenire desiderat, quicquid sibi terrenum inesse deprehenderit exparget, carnales illecebras abscondat, fossam in se humilitatis faciat, nec quiescat ab agendo prius quam se venam veritatis invenisse cognoverit.

Tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Domini invenies. Si sollicito corde quaesieris, pervenies ad experientiam amabilis Domini: qui non initium, sed perfectio est sapientiæ cœlestis, in hac duntaxat vita. Ideoque non cum perfecta dilectio foras mittit, sed facit permanere in sæculum sæculi: sed & scientiam ipsius divinitatis, quæ perpetuo beatum facit, invenies.

Quia Dominus dat sapientiam. Respicit hic versiculus ad hoc quod supra dixerat: si enim sapientiam invocaveris &c. usque dum ait: & scientiam Dei invenies. Ideo namque sapientia, id est, Dominus invocandus est ad accipiendam sapientiam, quia sapientia non à nobis ipsis haberi potest, sed à Domino datur. Taceat Pelagius redargutus ab Apostolo, qui ait: Quid enim habes quod non accepisti? Et Apostolus Jacobus: Si quis autem vestrum, inquit, indiget sapientia, postulet à Deo.

Et ex ore ejus scientia & prudentia. Potest in hoc versiculo ipsa ineffabilis & cœterna Deo patri sapientiæ nativitas intelligi, de qua alibi dicit: Ego ex ore altissimi prodi primogenita. Potest os Domini & in sanctis ejus accipi, unde dicitur in Prophetis: quia os Domini locutum est. Et ex ore ejus scientia nascitur & prudentia. Quia nisi ipse os humanum sanctificet, nisi hoc suum ipse dignanter efficiat, perfectam loqui sapientiam nullatenus valet.

Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter. Cognatæ sibi sunt virtutes, rectitudo & simplicitas: Neque ab invicem queunt separari. Unde & sapientia unam earum sine altera non querit, sed in quibuscumque ambæ conveniunt, hos custodit & protegit. Denique de beato Job dicitur: Quia erat vir ille simplex & rectus: simplex videlicet pro innocentiam mansuetudinis, rectus per cautelam discretionis. Simplex, quia nullum ledere, imò cunctis prodesse desiderabat: rectus, quia se à nullo corrumpi permittebat.

Servans semitas justitiae, & vias sanctorum custodiens. Vias sanctorum generalia Domini mandata, semitas justitiae, arctioria vitæ cœlestis instituta, quæ perfectis solum accessibilia sunt, dicit. Utrasque autem sapientia servat, ut in quocumque virtutum gradu rectos juvet ac simplices.

Tunc intelliges justitiam & judicium & equitatem, & omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum: & scientia anima tua placuerit: Consilium custodiet te, & prudentia servabit te: ut eruaris de via mala, ab homine qui perversa loquitur. Viam malam, opera iniqua: hominem perversa loquentem, doctorem dicit inique operationis. Viam malam, inquam, vocant, qui dicunt, veni nobiscum,

insidiemur sanguini; perversa loquentem eum, qui hujus author est susionis.

Qui relinquant iter rectum, & ambulant per vias tenebras. Pulchrè itineri recto vias tenebras opposuit, quia nimirum iter rectæ actionis in luce peragitur, atque ad lucis supernæ gaudia ducit. At sicut Deus ait: Omnis qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur ejus opera: & talis finem exterioribus sortietur in tenebris.

Qui latantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Quorum via perversa sunt, & infames gressus eorum. Ideo malefacientes exultant, quia per vias tenebras ambulant, & nesciunt quo eunt. Si enim qui ad pœnam tendunt aspicerent, gressum utique cohiberent, noxiamque læticiam salubri fletu castigarent.

Ut eruaris à muliere aliena, & ab extranea qua molles sermões suos. Pendet hic versus à superioribus, ubi dictum fuerat, prudentia servabit te. Et est sensus, prudentia servabit te, ut eruaris à muliere aliena. Quia ergo prius Salomon auditorem suum, quem sapientiam docere satagit, admonuit ne latronibus jungeretur: ne si videret furem, simul curreret cum eo, sed rectè ac simpliciter incederet: Nunc commonet ne cum adulteris portionem suam ponat. De quibus & hoc quod supra dicitur: ut eruaris de via mala, ab homine qui perversa loquitur, potest specialiter intelligi. Quæ enim perversor locutio, quam ad stupra suaderi: quod capitulum incipit à loco ubi ait: Fili mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconderis penes te. Potest autem per mulierem extraneam, hæreticorum pravitas intelligi à Christi & Ecclesiæ membris aliena, quæ mollitia disertitudinis & lingue blandimentis, corda decipere innocuum solet. Psalmista: Mollierunt sermones suos super oleum, & ipsi sunt jacula.

Et reliquit ducem pubertatis suæ, & pacti Dei sui oblita est. Patet de adultera, quia primum virum relinquit, & pacti Dei obliviscitur, ejus nimirum quod cum viro suo, Domino teste, tempore nuptiarum pepigit, quod fidem sibi castitatis alterutrum servarent. Patet & de mente hæretica, quia reliquit doctorem à quo fidem Ecclesiæ didicerat, & oblita est pacti Dei sui, hoc est fidei ipsius dominicæ, quæ in symbolo continetur, quam se die baptismatis servaturam esse promiserat.

Inclinata est enim ad mortem domus ejus, & ad inferos semite ejus. Omnis conversatio adulteræ ad interitum ducit: & quamvis blanda videtur ac mansueta, non minore sentit in fine vindictam, quam qui latrocinando aperte impietati famulantur. Potest domus adulteræ, ipsa ejus caro in qua turpitudini ac luxuriæ subternitur accipi, quæ novissimi tempore judicii non ad vitam, sed perpetuam resurget ad mortem. Sed & hæreticorum domus, quia super arenam construitur, & cum stare videtur, vergit ad casum, suisque cements quasi quibusdam semitis in impiorum confortia, id est, ad spirituum tendit tormenta malignorum.

Omnes qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas viæ. Ad eam, ad mortem dicit, non ad mulierem. Potest enim qui adultero mixtus est, Domino juvante reverti, ac vitam pœnitendo mereri. Potest qui hæresi pollutus est resipiscendo redire ad salutem: at qui semel æterna morte rapus est, nunquam rediet ad vitam, quod contra Origenianos propriè dictum est, qui hæreticis, meretricibus, cunctisque flagitiorum turbis, & insuper ipsi diabolo atque angelis ejus post innumera licet expleti universalis judicii tempora, remissionem seclerum vitam ac regnum promittunt in cœlis, malè intelligentes illud Isaia: Et claudetur impij in carcere, & post dies multos visitabuntur; quasi post multa tempora terminati judicii salvandos dixerit impios, cum ille è contra nullam eis salutem tribuat, sed eos qui hoc tempore mortui, pro enormitate flagitiorum claudi merentur in carcere penarum, tempore resurrectionis ad modicum visitandos significet, tantum ut receptis corporibus in judicio gravids damnentur, & continuo post judicium atrocioribus perpetuo recludentur in pœnis. Quamvis & ita rectè possit accipi: Omnes qui ingrediuntur ad eam, id est, ad meretricem, sive ad domum ejus, non revertentur, quia quantum atinet ad naturam iniqua sua voluntate depravatam, recursum per semetipsam non habet: sed per Dei gratiam, qua adjuvat & instauratur, ut semitas viæ apprehendant. Designatum est enim hoc dicto pondus iniquitatis, ut cum revertitur quis,

sibi non tribuat, sed gratiæ Dei, non ex operibus, ne fortè gloriatur.

Ut ambules in via bona, & calles justorum custodias. Viam bonam, unitatem dicit rectæ fidei, de qua Dominus ait: Ego sum via. Et alibi: Nemo potest venire ad patrem, nisi per me. Calles autem justorum, multifaria sanctorum exempla nominat. Pendet hic versus, ex eo quod supra dictum est: Prudentia servabit te, sicut & illud: ut eruaris à muliere aliena.

Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea. Et hic rectis jungit simplices, sicut & supra eum diceret: Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simplices. Quia nimirum simplicitas sine rectitudine dissoluta est & stulta: rectitudo autem sine simplicitate, austera nimium existit & dura. Verum utraque virtus conjuncta, perfectum reddit hominem. Sed hoc inter utrumque versus distat: quia in illo quod justos in præsentem Dominus certantes adjuvet: in isto quod victores in futuro coronet, indicatur. Terræ verò nomine, Ecclesiæ designatur, quæ spiritualem Deo fructum germinare consuevit. In qua justii habitant & permanent, qui à consortio ejus nec morte separantur: sed terminata hac vita, ad illam ejus partem, quæ cum Christo in cœlis regnat, perveniunt.

Impii vero de terra perdentur, & qui iniquè agunt, auferentur ex ea. Possunt hæc non de cunctis generaliter reprobis dicta accipi, sed de illis specialiter qui ad terram Domini, id est Ecclesiæ pertinere videbantur, & tamen existentibus meritis auferuntur ab ea: quidam quidem apertè ipsius Ecclesiæ judicio: ut Simon, Arius & Porphyrius: quidam verò in secreto invisibilis judicis, ut innumeri eorum qui etiam hominibus boni videntur. Impios enim apertos apostatas dicit: at iniquè agentes, omnes qui perceptis fidei sacramentis ab ejus castitate aliquo modo pravè vivendo degenerant. Utrique autem in futura retributione de venturum terra perdentur: quia non habitabit juxta Dominum malignus, neque permanebunt injusti ante oculos ejus. Et rectè quia de malorum bonorumque viis multa prædixit, de utriusque fine in conclusione subjunxit: quomodo & in præcedente Parabola, qua latronum confortia vetabat, fecerat, dicens de fine malorum: Et prosperitas stultorum perdet illos. De fine bonorum: Qui autem me audierit, absque terrore quiescet. Possunt versus de quibus novissimè disputavimus, de antiquo Dei populo etiam intelligi, quia cum rectè viveret, in terra sua feliciter maneret: at cum peccaret, exterminaretur ab hac terra.

Caput III.

Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, & præcepta mea custodiat cor tuum. Hinc docet misericordiam operibus insistendum, neque nostris fidendum viribus: sed à Deo auxilium esse flagitandum. Et congruo satis ordine postquam coarctat à crudelitate, postquam à luxuria castigavit, ornat actibus bonis quem instruit.

Longitudinem enim dierum & annos vitæ, & pacem apponent tibi. Ne imposita præceptorum custodia turbaret audientem, præmisit præmia certa, & sic enumeravit præcepta. Longitudine dierum, lucem sempiternam: annis vitæ, transcendens mortalitatis hujus: augmento pacis, ipsum æternæ beatitudinis statum designat. De qua dicit Isaia: Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis. Sed & prior Dei populo in præsentem datum est, ut cum legi Dei obediret, longo tempore in pacis quiete viveret.

Miseri cordia & veritas non te deserant. Nunquam ab ore tuo veritas quæ dicenda, nunquam ab opere misericordia quæ proximo sit impendenda, recedat. Sic enim fit, ut & te Dei semper misericordia prosequatur & veritas: misericordia videlicet, qua deleat peccata tua. Veritas verò, qua compleat promissa sua.

Circumla eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui. In gutture, organum vocis: in tabulis cordis, latitudinem insinuat cogitationis. Sit ergo virtus misericordiae & veritatis radice infixæ mentis: promatur & voce loquentis: ut & oculo inspectori arcana placeant intentionis, & proximos juvent officia locutionis. Bene autem virtutes circumdari docet gutturi, cum vox loquentis potius intus in gutture fieri solet, quia videlicet prædicationis vox de internis emanat, sed extrâ circumdat. Nam quo alios ad bene vivendum